

Verenigd Europa militair versnipperd

De Grave: Europa blijft militair van de VS afhankelijk

Door de versnippering van de Europese defensie-inspanningen zal Europa nooit de militaire effectiviteit van de Verenigde Staten bereiken. Dit stelt Minister van Defensie Frank de Grave. De geplande Europese Interventiemacht ondersteunt hij, maar een echte Europese krijgsmacht komt er niet. Het devies blijft: 'eerst kijken of we het met de Amerikanen kunnen doen.'

Afgelopen maandag stelde de Franse president Jacques Chirac dat Europa zich begint op te stellen als een "echte speler" op het wereldtoneel. Chirac refereerde onder meer aan de NAVO-operatie "Essential Harvest" in Macedonië, die wordt uitgevoerd door Europese militairen met Amerikaanse logistieke ondersteuning. In de diplomatieke onderhandelingen daarvoor speelde EU-gezant Javier Solana een centrale rol. Frank de Grave, de Nederlandse minister van Defensie, is terughoudender dan Chirac. 'Je moet voorzichtig zijn. In diplomatiek opzicht heeft Europa ditmaal het voortouw genomen, waarna Europese landen de troepen hebben geleverd voor een missie van de NAVO. Deze missie wordt nadrukkelijk gesteund door de Amerikanen. Wel is de operatie in Macedonië in mijn ogen een voorbeeld van hoe het in de toekomst moet: wanneer Amerika een conflict hoofdzakelijk als een Europese aangelegenheid beschouwt, moet Europa diplomatiek en militair kunnen ingrijpen'. Voor toekomstige vredesoperaties moet in 2003 een 60.000 man tellende, zelfstandige EU-interventiemacht gereed staan. De Grave, die 'goede hoop' heeft dat deze doelstelling wordt gehaald, legt de meerwaarde van deze troepenmacht uit. 'Het moet in de toekomst voor de Europese Unie ook mogelijk zijn om te opereren in situaties waarin Amerika helemaal niet politiek betrokken wil zijn. Het is logisch dat Europa dan een eigen militaire capaciteit

wil hebben. Daarnaast is de EU-interventiemacht een geschikte aanjager om de Europese defensie-inspanningen te vergroten, want binnen het Atlantisch Bondgenootschap moet de grote kloof tussen de militaire effectiviteit van de Verenigde Staten en die van Europa gedicht worden.' Lord Robertson, secretaris-generaal van de NAVO, wees deze zomer nog op de enorme militaire achterstand van Europa. Hij vreest dat de EU-interventiemacht niet meer dan een 'vel papier' wordt. De Grave: 'Nederland valt niet veel te verwijten. Wij zijn al langer bezig met het formeren van meer parate eenheden voor vredesoperaties. Nederland heeft als één van de weinige landen de defensiebegroting weer laten stijgen.' Maar uiteindelijk gaat het om de Europese defensie-uitgaven als geheel, geeft De Grave toe. 'In andere Europese landen moet defensie zeker een impuls krijgen. Collegaministers zijn vaak al blij dat zij niet meer hoeven te bezuinigen. Zonder kritiek te willen uitoefenen stel ik vast dat Duitsland één van de landen waar nog steeds op defensie bezuinigd wordt. Helaas tikt dat fors aan, want dat is een groot land'. De Grave haast zich erbij te vermelden dat het niet gaat om geld alleen. 'Het is ook een kwestie van doelmatigheid van de defensie-uitgaven. Deze is in Europa door de enorme versnippering erg gering. Europa bereikt bij twee derde van het Amerikaanse budget nog geen 20 procent van de effectiviteit van de VS. Daarom is het belangrijk de

defensieplanning beter af te stemmen en samen te werken bij investeringen. De Nederlandse troepen in Macedonië zijn bijvoorbeeld vervoerd door Duitse transportvliegtuigen, waarvan de aankoop mede door Nederland is gefinancierd.' De Grave erkent dat de doelmatigheid van defensie uitgaven nooit het Amerikaanse niveau zal halen. "Dat zou alleen kunnen onder één geïntegreerde Europese krijgsmacht. Verschillende landen zouden zich dan op één bepaalde defensietaak kunnen toeleggen. Maar dat impliceert een overdracht van soevereiniteit naar een internationaal niveau, iets waartoe weinig landen bereid zullen zijn. Voorlopig ben ik daar zelf ook geen voorstander van. We zijn nog niet zover dat bijvoorbeeld het Europees Parlement over de uitzending van troepen kan beslissen. Die beslissing hoort bij de Nederlandse politiek.' De conclusie moet zijn dat Europa voor haar veiligheid op de Amerikanen zal moeten blijven steunen, hetgeen De Grave niet betreurt. 'Vooral wat betreft de kostbare inlichtingenvergaring zal Europa van Amerika afhankelijk blijven. Voor diegenen die een volledig onafhankelijke Europese buitenlandse politiek willen voeren, zoals bepaalde kringen in Frankrijk, is dit misschien een teleurstelling. Maar de Nederlandse regering heeft de Atlantische connectie erg hoog en zal zorgen dat deze niet in gevaar komt. De hoofdlijn is: eerst kijken wat we samen met de Amerikanen kunnen doen.'

Gezondheid is ook economie

Roel in 't Veld: Nederlandse overheid moet ook over gezondheidszorg Europees denken

Het Europese gerechtshof oordeelde op 12 juli dat, in het geval van buitensporige vertraging, zorgverzekeraars verplicht zijn de kosten van een operatie in het buitenland te vergoeden. Rob Oudkerk (PvdA) vindt het een 'tijdelijke oplossing' tegen lange wachtlijsten. J.Carpay, voorzitter van de Raad van advies van het Academisch Ziekenhuis Maastricht, ziet operaties in het buitenland als permanent onderdeel van de Nederlandse gezondheidszorg.

Frans du Pré, hoogleraar Economie aan de Erasmusuniversiteit, denkt dat de uitspraak van het Europees gerechtshof vergaande gevolgen heeft voor de Nederlandse zorgsector. 'Het was vroeger zo dat verzekeraars bij lange wachtlijsten alleen identieke behandelmethoden in het buitenland vergoeden. Operaties in het buitenland moeten door deze uitspraak niet alleen vergoed worden als er in Nederland een te lange wachtlijst is, maar ook als er in het buitenland een alternatieve behandelmethode voorhanden is. Het is hierdoor voor patiënten eenvoudiger geworden een operatie in het buitenland vergoed te krijgen.' Du Pré ziet de uitspraak als een eerste aanzet tot de ontwikkeling van een 'Europese gezondheidsmarkt': 'Patiënten willen de beste behandeling krijgen, of deze nu in Nederland of in het buitenland wordt aangeboden en zullen dus baat hebben bij zo'n Europese gezondheidsmarkt. Zo'n markt is echter moeilijk te organiseren, zeker als Nederland zijn gezondheidssysteem, dat op veel punten afwijkt van de gangbare systemen in Europa, in stand wil houden.'

PvdA Tweede kamerlid Rob Oudkerk ziet niets in het door Du Pré gepropageerde idee. 'Theoretisch klinkt het prachtig, maar in de praktijk werkt het niet omdat patiënten liever niet in het buitenland behandeld worden. Het is een tijdelijke oplossing om de wachtlijsten weg te werken, maar kan nooit dé oplossing

zijn. Op lange termijn moeten we gewoon zorgen dat we met ons eigen gezondheidssysteem de wachtlijsten kunnen oplossen.'

Oud VVD staatssecretaris Robin Linschoten sluit zich bij Oudkerk aan. 'Zo'n Europese gezondheidsmarkt is een onzinnig idee, patiënten willen niet door heel Europa gezeuld worden. Operaties in het buitenland zijn een noodoplossing. Zorgverzekeraars moeten binnen Nederland naar oplossingen zoeken.'

J. Carpay, voorzitter van de Raad van Bestuur van het Academisch Ziekenhuis Maastricht, is het hier niet mee eens en ziet een Europese gezondheidsmarkt wel degelijk als een oplossing voor de Nederlandse problemen. 'Of we nu over de korte of lange termijn spreken maakt niets uit. We gaan nu al naar een situatie waarin de landsgrenzen niet meer gelden voor de gezondheidszorg. Op dit moment maakt ons ziekenhuis samen met de zorgverzekeraars in onze regio afspraken met ziekenhuizen in het buitenland om patiënten door te sturen.'

Carpay heeft geen goed woord over voor de huidige stand van zaken in de Nederlandse gezondheidszorg. 'De zorg is een naar stalinistisch model centraal georganiseerde sector. De groeicijfers van de zorg worden structureel te laag ingeschat, terwijl ze eigenlijk moeten meegroeien met de vraag. Hierdoor zijn er grote tekorten in de

gezondheidszorg. Het is tijd voor een ander model, in heel Europa, zonder gesubsidieerde zorgaanbieders waar zowel zorgverzekeraars als zorgaanbieders met elkaar concurreren. Hiervoor moeten er grote veranderingen doorgevoerd worden, zowel in Nederland als in andere Europese landen. Als dit gebeurt hoeft Nederland niet bang te zijn voor concurrentie. De ziekenhuizen zijn zeer modern en kunnen de concurrentieslag met buitenlandse zorgaanbieders dus makkelijk aan. Buitenlandse patiënten kunnen dan ook in Nederland worden behandeld, er zou zo een in- en uitstroom van patiënten kunnen ontstaan. Zorg is economie geworden.'

Roel in 't Veld, een door het kabinet veelgevraagd adviseur over gezondheidszorg, brengt een scheiding aan tussen verschillende soorten gezondheidszorg. 'De Nederlandse overheid zou een Europese optiek moeten ontwikkelen. Operaties in het buitenland lossen op de korte termijn knelpunten op en op de lange termijn kan er op het gebied van hoogwaardige specialisme concurrentie ontstaan. Nederland bezit medische expertise en kan geavanceerde dienstverlening exporteren. Op het gebied van meer gangbare zorgverlening zal er geen concurrentie met het buitenland ontstaan. Daarbij weegt het bezwaar van dislocatie te zwaar, mensen willen nu eenmaal liever dichtbij huis geholpen worden.'

-Vervolg pagina 1-

- Kok en de hoofdprijs -

Het nationale zelfvertrouwen liep een grote knauw op toen de poging van Ruud Lubbers voorzitter van de Commissie te worden faalde. Hij had de fout gemaakt zich ooit tegen de Duitse hereniging te keren. Hans van Mierlo: 'De Duitse bondskanselier Helmut Kohl sprak zijn veto uit over Lubbers, vermoedelijk vanwege dat conflict rond de Duitse eenwording.' De voormalige premier van België, Jean Luc Dehaene, was de toenmalige concurrent van Lubbers. Zijn kandidatuur liep uiteindelijk stuk op Britse bezwaren tegen zijn federalistische ideeën. Hij voegt toe: 'het gaat niet alleen om de grote landen, de kleine lidstaten zijn ook belangrijk voor de consensus.'

Het gedrag van andere landen veroorzaakte ook problemen bij de sollicitatie van

Lubbers naar de post van secretaris-generaal van de NAVO. 'De Amerikanen wilden Hans van den Broek, maar die was net Europees Commissaris geworden. Wij vroegen heel voorzichtig aan Lubbers of hij wilde. Toen hebben Frankrijk en Groot-Brittannië over mij heen onverwacht bekend gemaakt dat ze Lubbers steunden. We leerden uit de wandelgangen dat de Amerikanen zich gepasseerd voelden.'

De politieke weerstanden die Lubbers parten speelden zijn nauwelijks aanwezig. De sociaal-democratische Europese leiders zijn juichend over Kok. Europarlementariër Max van den Berg: 'Wanneer Prodi weggaat, zit Blair er nog. Als Schröder de verkiezingen wint, maakt Kok een goede kans.'

Maar al teveel optimisme en gelobby kan averechts werken. Dehaene: 'Kok moet eerst weten wat hij wil. Nederland moet

niet hard op hem in gaan zetten als nog nergens sprake van is. Hoe meer iemand zich kandidaat stelt, hoe minder de kans dat hij gevraagd wordt. Dat was het probleem met Lubbers en andere Nederlandse kandidaten.' Van Mierlo weerspreekt Dehaene. 'Dat optimisme zet geen kwaad bloed in Europa, maar veroorzaakt teleurstelling in eigen land als het niet uitkomt.' Nederland is daarbij wat overgevoelig. 'De benoemingen die wel lukken krijgen nauwelijks aandacht. Nederland voelt zich gauw gepasseerd. Het heeft een calimero-complex.' Toch heeft van Mierlo weinig op met de hooggespannen verwachtingen. 'Met alle respect, maar dat zijn de media. Ik weet niet wat Kok gaat doen, maar het zou dom van hem zijn om te snel iets te willen. Hij moet eerst vakantie nemen. Wel ligt er een mooi visitekaartje.'

- Vervolg pagina 1 -

- ESF gelden -

Van der Laan wijst op het inherente gevaar van geldstromen via Brussel. 'Vaak leeft bij nationale overheden het gevoel dat het Europees geld een soort Monopolygeld is, waar lossen mee kan worden omgesprongen. Met het rondpompen van geld gaat bovendien altijd een groot percentage verloren aan bureaucratie. Renationaliseren is daarom beter.' Van der Laan krijgt steun van Theo Bouwman, europarlementariër van GroenLinks. Bouwman: 'Landen met een nettobijdrage zoals Nederland moeten hun eigen sociale problemen oplossen. Hun contributie aan de EU zou daarna kunnen dalen. Je moet de organisatie zo laag mogelijk leggen. Zo voorkom je dat lagere overheden zich minder verantwoordelijk voelen. Laat de Europese Unie in vredesnaam niet doen, wat ze niet hoeft te doen.' Ben Hoetjes, onderzoeker van Instituut voor Internationale

Betrekkingen Clingendael, onderstreept de achtergrond van de structuurfondsen. 'Die zijn in de jaren vijftig ingevoerd om ongelijkheden tussen, en ook binnen landen tegen te gaan. Maar de subsidies zijn pas midden jaren tachtig echt omvangrijk geworden door de toetreding van Spanje, Portugal en Griekenland.' Bouwman wil dit streven naar meer gelijkheid anders organiseren. 'De solidariteit met de armere toekomstige lidstaten is essentieel, maar dit kan na de top van 2006 via een solidariteitsfonds alleen voor deze landen worden georganiseerd.' De Groningse hoogleraar Europese Integratie De Haan is het met Van der Laan en Bouwman eens. 'Europese subsidies leiden tot prikkels voor lidstaten om geld te claimen dat helemaal niet doelmatig besteed kan worden. Ook de Nederlandse politiek is, zoveel mogelijk te profiteren van subsidies om de bijdrage aan Europa te compenseren. Maar dit is de

verkeerde volgorde. Je moet je afvragen of je dit systeem wel wil', aldus De Haan. VVD-europarlementariër Jan Mulder daarentegen houdt aan de ESF-gelden vast. 'Wanneer ik met lokale bestuurders praat, zijn die erg blij met de Europese projecten. Als het geld van de Nederlandse overheid zou moeten komen, vrezen zij helemaal geen steun te ontvangen. Ik hoor altijd verhalen over het rondpompen van geld, welnu, daar is het geld voor uitgevonden. Waar het om gaat zijn de resultaten. Het rapport-Koning concludeerde dat maar 7 van de 2000 projecten mislukt zijn. Er is in het algemeen goed werk afgeleverd. Nederland profiteert dus behoorlijk van de Europese fondsen. Eventuele voorstellen tot hervorming van dit afdrachtensysteem zullen hoe dan ook op verzet stuiten van Spanje en Portugal, de grootste profiteurs'.

column

Bij de komst van de Euro

Nog maar enkele maanden, en de Euro komt in omloop. Eigenlijk is dat al zo sinds 1999, maar hij heeft nu nog de vorm van guldens, marken, lire. Dat had zo kunnen blijven. Maar door ook de vorm aan te passen willen de regeringen iedereen doordringen van de stap, die is genomen, en van de onomkeerbaarheid van die stap.

Onomkeerbaarheid betekent echter niet, dat succes is verzekerd. Evenmin, als het verbranden van de bruggen achter je garandeert dat je de bestemming vóór je bereikt. Niemand kan zich een mislukking veroorloven, maar ook dat garandeert geen succes. Succes vereist, dat allen zich aan hun verplichtingen houden. En dat gaat niet vanzelf.

De verplichtingen zijn neergelegd in het Verdrag van Maastricht, en nader uitgewerkt in het stabiliteits- en groeipact. Die inzake de monetaire unie beogen te waarborgen, dat de Europese Centrale Bank in haar beleid voorrang geeft aan prijsstabiliteit, en daarbij

niet is onderworpen aan politieke druk. De verplichtingen inzake de economische unie willen vooral zekerstellen, dat de overheidsfinanciën van de lidstaten structureel in evenwicht zijn; zonder dat zou het monetaire beleid bij streven naar prijsstabiliteit worden overbelast, en komt in de praktijk ook van de zelfstandigheid van de centrale bank niets terecht.

Hoe loopt het tot nu toe? Niet altijd even geruststellend. Wat de centrale bank betreft, een belangrijke voorwaarde voor haar onafhankelijkheid is de vaste ambtstermijn van de president en de overige directieleden: het verdrag beoogt hier iedere politieke onzekerheid te vermijden. Maar zoals bekend, die onzekerheid is er nu wél, en sommige politici wekten de indruk het met de verdragsverplichtingen niet zo nauw te nemen, als hen dat zo uitkwam.

Wat de overheidsfinanciën betreft, vooral de regeringen van Duitsland en Nederland onderstreepten dat de eisen waaraan deelnemers moesten voldoen niet zouden

worden opgerekt. Maar zij zijn wél opgerekt. En ten aanzien van de eisen van het stabiliteits- en groeipact stelde de Europese Commissie nog maar kort geleden vast, dat de lidstaten hier 'meer ambitieus' te werk moeten gaan, vooral in het licht van de financiële gevolgen van de vergrijzing. Zonder structurele hervormingen worden de bestaande pensioenregelingen onbetaalbaar. Daarmee kan de monetaire unie in grote problemen komen.

Door een gezamenlijke munt te aanvaarden zijn we monetair en financieel elkaars binnenland geworden. Maar de politieke implicaties daarvan worden nog niet algemeen beseft en aanvaard. Dat is pas te verwachten, als Europa wordt gezien als méér dan een markt en een munt, en de EMU als een stap in een voortgaand proces van integratie. De EMU wordt pas een succes, als men beseft dat zij kan mislukken.

Dr André Szász is oud-directeur van De Nederlandsche Bank en emeritus bijzonder hoogleraar Europese Studies aan de Universiteit

Colofon

@europa is een opiniërend fax- en emailmagazine over Europa. De redactie stelt zich ten doel het debat over de toekomst van Europa te stimuleren. @europa verschijnt om de twee weken op zaterdag en wordt gemaakt door een onafhankelijke redactie. @europa wordt mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

REDACTIE

Mark Beunderman, Eefje Blankevoort, Lennart Booij, Erik van Bruggen, Esther Gaarlandt, Alex Klusman, Vanessa Lamsvelt, Martin Mevius, Jan Middendorp.

REDACTIEADRES

@europa, Prinsengracht 1, 1015 DK Amsterdam, Nederland
telefoon: 020-520.52.85, fax: 020-884.78.80,

www.ateuropa.nl

AANMELDEN

Aanmelden voor een gratis mailabonnement kan door een mailtje te sturen naar info@ateuropa.nl.